

BILTEN

20/21

O PITANJIMA UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Evropske unije i Srbije

JANUAR 2011.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Beogradski centar za ljudska prava

- Urednik: Saša Đorđević
- Recenzent: Sonja Stojanović
- Saradnici: Jelena Kajganović, Nevena Manojlović, Nevenka Gobeljić, Sandra Vučić, Ivan Maksimović, Jan Litavski, Predrag Petrović, Žarko Marković

Nastanak obaveštajne zajednice EU?

Dve inicijative, Budimpeštanski klub i Eurosint, ukazuju na to da EU nastoji da stvori obaveštajnu zajednicu zapravo kroz promenu sadašnje bezbednosne kulture nepoverenja bezbednosno obaveštajnih službi država članica... [opširnije](#)

Usvojena prva Strategija razvoja MUP 2011–2016

Nakon javne rasprave i predstavljanja nacrtu „Strategije razvoja MUP 2011-2014“, 28. januara 2011. godine usvojen je konačan tekst dokumenta. Odmah se primećuje produženi „rok važenja“ strategije za dve godine – od 2014. na 2016. godinu. To je i razumljivo, s obzirom na ipak ambiciozne ciljeve prvog nacrtu strategije. Pozitivno je i da je strategija usvojena nakon javne rasprave, koja je trajala više od mesec dana. Cilj dokumenta je usklađivanje uređenja i funkcionisanja MUP sa standardima koji postoje u EU... [opširnije](#)

Po prvi put kućni pritvor u Srbiji

Sudovi su početkom 2011. godine počeli da izriču kaznu tzv. kućnog zatvora. Ovu kaznu mogu izdržavati osuđeni na kazne do godinu dana zatvora, kod kuće, nadzirani od strane Uprave za izvršenje krivičnih sankcija pomoću elektronskog odašiljača koji se pričvršćuje za nogu osuđenika... [opširnije](#)

EU

- Zakonodavni plan EU za 2011. u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova
- Da li je u nastanku obaveštajna zajednica EU?
- Kuda idu ilegalni migranti unutar Šengenskog prostora?
- Rumunija preti blokadom Hrvatske
- EU pokrenula novi internet portal za borbu protiv trgovine ljudima

- 2 - Za bolju saradnju graničnih policija na aerodromima
- 2 - Kratka retrospektiva policije u Srbiji: dva veka postojanja, deset godina reformi
- 3 - „Još uvek ne postoji“ – Akcioni plan za sprovođenje Strategije zaštite podataka o ličnosti
- 4 - Vlada uskoro raspravlja o novom kolektivnom ugovoru sa policijskim službenicima
- 5
- 6
- 7
- 7
- 8
- 9
- 11
- 12

SRBIJA

- Usvojena prva Strategija razvoja MUP 2011-2016
- Po prvi put kućni zatvor u Srbiji

PREDSTAVLJAMO

- 7 - Istaživanje o stavovima pripadnika kriminalističke policije o demokratskoj reformi policije
- 7
- 14

EVROPSKA UNIJA

Institucionalne i pravne novine

Zakonodavni plan EU za 2011. u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova

Pravne tekovine za očuvanje bezbednosti građana EU (EUropa.eu)

Nastavak sprovođenja Stokholmskog programa i primena Šengenskog sporazuma u Bugarskoj i Rumuniji osnovni su prioriteti mađarskog predsedavanja u okviru pravosuđa i unutrašnjih poslova. Dve države bi trebalo da poboljšaju borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala kako bi dobile „zeleno svetlo“ od Francuske i Nemačke koje se protive ulasku ovih država u Šengenski prostor. Zakonodavna aktivnost Evropskog saveta (ES) bi trebalo da bude veoma „dinamična“ u 2011. kako bi bili usvojeni propisi predviđeni u akcionim planovima Stokholmskog programa i Strategije unutrašnje bezbednosti. U nastavku sledi prikaz najznačajnijih zakonskih predloga Evropske komisije (EK) za 2011. godinu, ali i onih koji su preostali iz 2010, a koji će biti usvojeni ove godine.

Azil

Preostali akti za usvajanje su [Direktiva o uslovima za prijem azilanata](#) čiji je predlog sačinjen još 2008. a prvo čitanje održano je u Evropskom parlamentu (EP) u maju 2009. U 2011. očekuju se dopuna direktive za koje je nadležna EK, a usvajanje je planirano za jun ove godine. Pored toga, do kraja mađarskog predsedavanja u junu 2011. predviđeno je i usvajanje [Uredbe](#) koja uređuje kriterijume i načine za određivanje odgovorne države za realizaciju nekog zahteva za azil, kao i propis kojim su regulišu smernice za identifikaciju tražilaca azila i ilegalnih migranata na osnovu otisaka prstiju ([EURODAC](#)).

Vize i upravljanje granicama

Propis koji nije bio „meta“ diskusije već dve godine je [predlog](#) izrade liste država članica čiji državljani moraju da poseduju vize za prelazak spoljnih granica EU, kao i onih koji nemaju tu obavezu. EK planira da početkom godine predstavi izmenjeni predlog. U prvoj polovini 2011. planirano je usvajanje akta koji će omogućiti stvaranje nove [agencije](#) u EU odgovorne za dugoročno operativno upravljanje šengenskim i viznim informacionim sistemom.

[Pravni okvir](#) za stvaranje mreže oficira za vezu zaduženih za imigracione teme trebalo bi da se usvoji u narednih nekoliko meseci. O izmenama i dopunama pravnog okvira za delovanje Evropske agencije za upravljanje spoljnim granicama EU (FRONTEX) raspravljaće se u EP i ES u toku godine. U prvoj polovini 2011. godine biće reči i o [načinima](#) procene šengenskih pravnih tekovina (acquis) koje ulazi u okvir komunitarnog prava.

Krivično pravo

Formalno usvajanje predloga [direktive](#) za borbu protiv trgovine ljudima očekuje se u narednih nekoliko meseci. Do kraja 2011. planirano je i imenovanje Koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima. Nekoliko država članica iniciralo je stvaranje [Evropskog naloga za zaštitu](#). Ovaj mehanizam pra-

vosudne saradnje ima za cilj da sudska odluka jedne države članice kojom se pruža zaštita života, fizičkog i psihičkog integriteta, i slobode žrtve, bude prihvaćena i u drugoj državi članici. Trenutno je predlog o stvaranju Evropskog naloga za zaštitu „na čekanje“ i nije prioritet mađarskog predsedavanja EU.

Mađarska je optimistična kada je reč o usvajanju [Evropskog naloga za pokretanje istrage u krivičnim stvarima](#). Ovaj dokument bi trebalo da zameni [Evropski nalog za dostavljanje dokaza i odredbe o zamrzavanju dokaza](#) sa ciljem uspostavljanja jedinstvenog režima pribavljanja dokaza koji bi obuhvatao sve istražne mere.

Policajska saradnja

EP i ES trebalo bi da razmatraju predlog [direktive](#) o jačanju saradnje organa za sprovođenje zakona u oblasti bezbednosti saobraćaja na putevima u prvoj polovini 2011. godine. Osnovna ideja je da se omogući da članica EU u kojoj je prekršaj počinjen može da prenese obavezu sankcionisanja tog prekršaja državi u kojoj je vozilo registrovano.

Datum: 5. januar 2011.

Priredio: Saša Đorđević, istraživač, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

EVROPSKA UNIJA

Analize i procene

Da li je u nastanku obaveštajna zajednica EU?

Nasuprot širenju EU i institucionalnim reformama u poslednjih deset godina, saradnja bezbednosno obaveštajnih službi pod okriljem EU nije bila na zadovoljavajućem nivou. Ipak, nekoliko inicijativa u EU u oblasti saradnje u podeli informacija iz javno dostupnih izvora (*Open Source Intelligence, OSINT*) među državama članicama bi mogle značajno da smanje nepoverenja između obaveštajnih službi i

uvećaju saradnju među njima. Reč je o dva projekta koje podržava Evropska komisija (EK). To su: Budimpeštanski klub i [Eurosint forum](#).

Na koji način iskoristiti informacije iz javno dostupnih izvora? ([Vitalisec.com](#))

Budimpeštanski klub su, bez velike galame, 2007. godine, osnovali EK i Ministarstvo spoljnih poslova Mađarske. Glavna misija Kluba je da „olakša i unapredi širenje ideja i informacija prikupljenih iz javno dostupnih izvora među institucijama EU i država članica, a u cilju podrške prevenciji i upravljanju krizama“. Klub je do sada održao osam sastanaka na kojima su prisustvovali pripadnici bezbednosno obaveštajnih službi i eksperti iz privatnog sektora država članica. Prvi sastanak Kluba okupio je tek nešto više od 50 delegata, da bi poslednjem sastanku bilo prisutno njih 150 iz 14 država članica EU, kako onih iz „starih“ tako i iz „novih“ članica.

Za razliku od Kluba, Eurosint su osnovali menadžeri privatnih bezbednosnih kompanija u Briselu 2005. godine. Cilj je „promocija politike EU o upotrebi informacija iz javno dostupnih izvora u sektoru bezbednosti“. Forum je održao da danas pet radionica na kojima su učestvovali pripadnici bezbednosno obaveštajnih službi država članica i institucija EU, ali i predstavnici privatnog i nevladinog sektora. Prema rečima Aksela Dievra, šefa Eurosinta, „ovo je početak nastanka obaveštajne zajednice na nivou EU“.

Aksel Dievra, šef Eurosinta (Flickr)

Prema Eubserveru obe inicijative ukazuju na to da EU nastoji da stvori obaveštajnu zajednicu zapravo kroz promenu sadašnje bezbednosne kulture nepoverenja bezbednosno obaveštajnih službi. U Uniji je potreban otklon od principa „minimalnog informisanja samo onih koji je neophodno da nešto saznaju“ (*eng. need to know*) ka principu „razmene podataka među svima kojima bi ta informacija možda koristila“ (*eng. need to share*), kako bi se zajedničkim delovanjem preduredili budući izazovi, rizici i pretnje sa kojima se EU može suočiti.

Obe inicijative, iako su u Briselu u ovom momentu ocenjene kao korisne i dobrodošle, mogu se u budućnosti suočiti sa problemom preklapanja i dupliranja poslova. Naime, u okviru Evropske službe za spoljne poslove (*European External Action Service*) formiran je 2001. godine SitCen (*Joint Situation Ce-*

nter), telo zaduženo za prikupljanje i razmenu podataka i informacija prikupljenih iz javno dostupnih izvora, kao i za njihovu razmenu između država članica EU. Položaj, nadležnosti i resursi SitCen od osnivanja do danas su stalno poširivani i ojačavani. Otuda se postavlja pitanje sudbine Kluba i Foruma u svetlu nastanka obaveštajne zajednice EU.

Datum: 7. februar 2011.

Autor: Predrag Petrović, koordinator istraživanja,
Beogradski centar za bezbednosnu politku

Link: [EUobserver](#)

Kuda idu ilegalni migranti unutar Šengenskog prostora?

Operacija „Hermes“ pokrenuta je sa ciljem izrade mape ilegalnih migracija i trgovine ljudima u [Šengenskom prostoru](#) i članicama EU koje nisu potpisnice Šengenskog sporazuma. Operacija je bila podeljena na dve faze. Na početku traženo je od država članica da uporede nacionalne statistike o presretanju ilegalnih migranata na njihovoj teritoriji. Druga faza projekta sastojala se od koordinisanih terenskih operacija u 22 države učesnice u saradnji sa policijskim mrežama za kontrolu vodenih ([AQUAPOL](#)), železničkih ([RAILPOL](#)) i kopnenih ([TISPOL](#)) saobraćajnica. „Hermes“ je pokrenut tokom prošlogodišnjeg belgijskog predsedavanja EU.

Proizvod prve faze je identifikacija glavne rute kretanja ilegalnih migranata koji ulaze u Evropu preko Grčke i Italije. Pravac se dalje proteže do Velike Britanije, odnosno skandinavskih država. Cilj druge faze je praćenje i kontrolisanje kretanja 1900 ilegalnih migranata u 22 države članice koje su učestvovala u operaciji. Rezultati su u procentima: 43% ilegalnih migranata pronađeno je u vozovima; 37,3% na putevima; 10% na vodenim putevima; 5% je imalo nameru da otputuje u druge članice EU avionom; za 4,8 oblik transporta je bio neodređen. Deset zemalja iz kojih su najčešće dolazili imigranti su: Avganistan, Irak, Ukrajina, Nigerija, Maroko, Alžir, Pakistan, Indija, Palestina i Turska.

Cilj operacije Hermes: sprečavanje ilegalnih migracija
(Findingdulcinea.com)

Tokom prve faze uočen je problem neusklađenog kvaliteta podataka o migracijama. Relevantne informacije su mogle da se pronađu samo u 13 od 19 zemalja učesnica zbog činjenice da je bilo teško odrediti koji je organ ili servis na nacionalnom nivou odgovoran za skupljanje i procesuiranje statističkih podataka o ilegalnim migrantima na njihovoj teritoriji. Osim toga, vrlo brzo postalo je jasno da svaka država članica ima svoju metodologiju prikupljanja i obrađivanja podataka. Posledica svega toga je nemogućnost uporedne analize dobijenih podataka.

Početak operacije „Hermes“ (pogledajte video na sledećem [linku](#))

Zaključak učesnica operacije „Hermes“ je da bi trebalo redovno ponavljati slične policijske akcije s obzirom na ozbiljnost problema ilegalnih migracija u EU.

Datum: 27. januar 2011.

Autor: Jan Litavski, istraživač, Centar za mir i razvoj demokratije

Linkovi: Police-eu2010.be, Statewatch.org

EVROPSKA UNIJA

Zanimljivosti

Rumunija preti blokadom Hrvatske

Teodor Bakonski, rumunski ministar spoljnih poslova je početkom januara izjavio za dnevni list „Adevarul“ da će razmisliti o davanju saglasnosti Hrvatskoj za ulazak u EU. Ovakav stav nema nikakve veze sa odnosima između dve države. Reč je o pokušaju Rumunije da napadne Nemačku i Francusku zbog njihovog zaustavljanja pristupanja Rumunije Šengenskom sporazumu usled nedovoljnog napretka u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Evropska komisija i države članice EU su još 2007. godine ustanovile Mehanizam za saradnju i verifikaciju (CVM) za Rumuniju i Bugarsku, kako bi primorale dve države da nastave reforme i nakon primanja u Uniju. Četiri godine kasnije, CVM još uvek nije ukinut i Rumunija je ocenjena kao jedna od najkorumpiranijih država u EU. U decembru prošle godine, Nemačka i Francuska naglasile su da obe članice moraju da ostvare značajan napredak u ovoj oblasti pre nego što mogu da budu razmotrene za ulazak u Šengen. Uslovljavanje podržavaju i Holandija i nordijske države, verujući da bi preuranjen ulazak u Šengen mogao da dovede do usporavanja reformi, kao i širenja organizovanog kriminala u druge zemlje članice.

Nemačko protivljenje za ulazak Rumunije i Bugarske Šengenu (EUobserver)

Rumunija zahteva iste uslove za sve nove članice. Bakonski je tražio da se situacija razmotri i u Hrvatskoj. „Podržavamo svako proširenje EU na zapadni Balkan, ali ne možemo da prihvatimo da se to učini bez CVM, dok god je mehanizam zadržan za nas“, rekao je Bakonski. On je dodao da je Rumunija reformisala svoje sudstvo i da CVM zadržavaju starije članice zbog „drugih ciljeva“, što postaje „hendikep“ za Rumuniju.

Ipak, Nataša Butler, portparolka komesara za proširenje EU, izjavila je povodom ovog događaja da ne postoji namera da se CVM koristi u daljim pristupanjima, pa ni u slučaju Hrvatske i naglasila je da će se Unija držati dosadašnje politike individualnog ocenjivanja svakog kandidata na temelju postignutog napretka.

Datum: 25. januar 2011.

Autorica: Jelena Kajganović, stažistkinja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Linkovi: [EUobserver](#), [EUractiv](#), [Jutarnji.hr](#), [Dnevnik.hr](#), [Vecernji.hr](#), [Novosti.rs](#)

EU pokrenula novi internet portal za borbu protiv trgovine ljudima

Sesilija Malstrom, evropska komesarka za unutrašnje poslove, predstavila je krajem decembra [novi internet portal](#) čiji je cilj pružanje pomoći u prevenciji i suzbijanju trgovine ljudima. Portal

predstavlja izvor informacija koji će biti na raspolaganju stručnjacima i akademskoj javnosti, ali i široj javnosti koja želi da se informiše o problemu trgovine ljudima.

Pored podataka koji se odnose na politiku i zakonodavni okvir EU u borbi protiv trgovine ljudima, portal sadrži i informativne strane država članica EU. Putem njih korisnici mogu da upoznaju postojeće pravne mehanizme, akcione planove, strategije, ali i istražne i pravosudne načine međunarodne saradnje.

Preventivni karakter portala ogleda se u postojanju posebne strane namenjene široj javnosti koja sadrži osnovne podatke o trgovini ljudima, razgovore sa stručnjacima u ovoj oblasti koji su dostupni na svim službenim jezicima EU. Pored toga, tu je i telefon namenjen prvenstveno podršci žrtvama ovog krivičnog dela, ali i onima koji isto žele da prijave.

Evropska unija

Prema saopštenju Evropskog parlamenta, nekoliko stotina hiljada ljudi godišnje postane žrtva nekog od modernih oblika ropstva u okviru EU; oko 43% je seksualno eksploatisano; oko 32% kao prosta radna snaga. Države Zapadne Evrope se najčešće pojavljuju kao zemlje destinacije, dok su Moldavija i Bugarska, koje su najsiromašnije u Evropi, a samim tim i posebno ranjive, najčešće javljaju kao zemlje porekla.

Srbija

Srbija je do skoro bila tranzitna zemlja, ali je sada prepoznata kao zemlja porekla, tranzita i destinacije žrtava trgovine ljudima. Prema podacima Službe za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima, tokom prošle godine identifikovano je dva i po puta više žrtava nego u 2008. godini. Žrtve su uglavnom žene, a čak u 90% slučajeva Srkinje. Pored žena, žrtve trgovine ljudima neretko su i deca i muškarci. Posebno zabrinjava činjenica da se u Srbiji od skoro odvija i interna trgovina ljudima koja podrazumeva da se na području jedne zemlje odvija čitav proces, od vrbovanja do eksploatacije.

Datum: 23. januar 2011.

Autorica: Sandra Vučić, stažistkinja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Linkovi: [EUropa.eu](#), [ASTRA.org.rs](#)

SRBIJA

Institucionalne i pravne novine

Usvojena prva Strategija razvoja MUP 2011–2016

Nakon javne rasprave i predstavljanja nacrtu „Strategije razvoja MUP 2011-2014“, 28. januara 2011. godine usvojen je konačan tekst dokumenta. Odmah se primećuje produženi „rok važenja“ strategije za dve godine – od 2014. na 2016. godinu. To je i razumljivo, s obzirom na ipak ambiciozne ciljeve prvog nacrtu strategije. Pozitivno je i da je strategija usvojena nakon javne rasprave, koja je trajala više od mesec dana. Cilj dokumenta je usklađivanje uređenja i funkcionisanja MUP sa standardima koji postoje u EU.

Skupom u Policijskoj upravi u Subotici 20. decembra 2010. godine započeto je predstavljanje predloga strategije. Pre toga je tekst nacrtu dokumenta bio dostupan na veb stranici MUP. Postojala je mogućnost prosleđivanja komentara putem posebne emejl adrese. Nacrt strategije predstavljen je u Nišu (22. decembra) i Beogradu (23. decembra). Prilikom predstavljanja istaknuto je da se MUP u oblasti strateškog planiranja reforme i razvoja suočava sa brojnim izazovima. Kao opšti cilj razvoja istaknuto je transformisanje policije u servis u službi građana, odnosno unapređenje transparentnosti i demokratskih procedura u radu, te uvećanje efikasnosti i efektivnosti policije.

Kao jedan od najznačajnijih posebnih ciljeva je unapređenje strateškog upravljanja u radu MUP. To je značajno jer planiranje racionalne upotrebe kapaciteta i resursa omogućava efikasniju podelu nadležnosti i njihovu koordinaciju, i usklađivanje reformskih aktivnosti u posebnim organizacionim jedinicama. Veća pažnja trebalo bi da bude posve-

ćena i planiranju i upravljanju ljudskim resursima i unapređenju analitičkog rada i forenzičkih procedura čime bi se upotrebljivost dokaza poboljšala i upodobila za saradnju unutar EU. Planirano je produblivanje međunarodne saradnje. Sve ove mere trebalo bi da doprinesu unapređenju razvoja preventivnog i proaktivnog rada policije u odnosu na do sada dominantni represivni i reaktivni.

Datum: 25. januar 2011.

Autorka: Nevena Manojlović, stažistkinja,
Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Linkovi: [Strategija razvoja MUP 2011-2014](#),
[Subotica.com](#), [Roadstar.rs](#), [StudioB.rs](#)

Po prvi put kućni zatvor u Srbiji

Nakon što je u septembru 2010. godine usvojen [Pravilnik o načinu izvršenja kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje](#), sudovi su početkom 2011. godine počeli da izriču kaznu tzv. kućnog zatvora. Ovu kaznu mogu izdržavati kod kuće osuđeni na kazne do godinu dana zatvora. Njih će nadzirati Uprava za izvršenje krivičnih sankcija pomoću elektronskog odašiljača koji se pričvršćuje za nogu osuđenika.

Elektronski nadzor kućnog pritvora ([Politika.rs](#))

Ukoliko sud tako odredi, osuđeni može odlaziti na posao, ali se s njega mora vraćati u određeno vreme. Ovo je vrlo važno, jer će omogućiti da osuđeni na kratke zatvorske kazne zbog njih ne

gube posao i ne postaju izdržavana lica. Na taj način se znatno ublažava problem resocijalizacije osuđenika. Računa se da će na ovaj način biti znatno smanjeni troškovi koje država izdvaja za osuđena lica, pošto su troškovi elektronskog nadzora približno upola manji od troškova izdržavanja kazne zatvora u zatvorima i kaznenopopravnim zavodima.

Uz to, na ovaj način bi se bar donekle mogla ublažiti prenaseljenost zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, koja je poslednjih godina sve izraženija i ugrožava funkcionisanje čitavog zatvorskog sistema. Krajem 2010. godine u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija se nalazilo blizu 12.000 lica, što je za oko hiljadu više nego krajem 2009. godine (31. decembra 2009. bilo ih je 10.795).

Ukoliko bi se na ove ustanove striktno primenili standardi koji se odnose na uslove boravka lica lišenih slobode u zatvorskim ustanovama, a koji su ustanovljeni relevantnim domaćim propisima ([Zakon o izvršenju krivičnih sankcija](#) i podzakonski akti) i međunarodnim instrumentima ([Evropska zatvorska pravila](#)), u njima nikako ne bi smelo da boravi više od 7.000 ljudi.

Problem prenaseljenosti postoji već nekoliko godina. Do 2003. godine broj osuđenika se kretao između 5.000 i 6.000, da bi do kraja 2005. prešao 8.000. Prema procenama Ministarstva pravde u 2012. godini bi mogao iznositi i više od 14.000. Zabrinjavajuće je da rast broja lica lišenih slobode nije doveo do rasta broja zaposlenih u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija. Pri tome, nikako se ne sme zanemariti neodgovarajuća struktura zaposlenih u ovim ustanovama.

Broj zaposlenih u službi za tretman i prevaspitanje je daleko manji od potrebnog, a isto se može reći i za broj zaposlenih u službi obezbeđenja. Pri tome, nikako se ne sme zanemariti neodgovarajuća struktura zaposlenih u ovim ustanovama. Nesrazmerno veliki broj zaposlenih angažovan je na opštim poslovima, tako da je broj zaposlenih koji neposredno rade sa licima lišenim slobode znatno manji od potrebnog.

Među osuđenim licima, većinu čine osuđeni na kratke kazne zatvora. Od 9023 lica primljena na

izdržavanje kazne tokom 2009, njih 2.070 (23%) je osuđeno na kazne do 3 meseca zatvora, 3.926 (43,5%) je osuđeno na kazne do 6 meseci, a čak njih 5.678 (63%) su osuđeni na kazne zatvora do godinu dana. Ako se imaju u vidu ovi podaci, jasno je da primena mere kućnog zatvora može znatno doprineti rasterećenju zatvorskih kapaciteta.

Datum: 26. januar 2011.

Autor: Žarko Marković, istraživač, Beogradski centar za ljudska prava

Elektronske narukvice za nadzor (RTV.rs)

Datum: 26. januar 2011.

Autor: Žarko Marković, istraživač, Beogradski centar za ljudska prava

Za bolju saradnju graničnih policija na aerodromima

Poslednjih godina pojačano je kretanje ilegalnih migranata kroz zapadni Balkan ka državama članicama EU. Od kada je Srbija dospela na „pozitivnu šengensku listu“ (u decembru 2009. godine) broj ilegalnih prelazaka je i dalje ostao na visokom nivou. U 2010. godini sprečeno je blizu 600 ilegalnih prelazaka preko granice Srbije sa EU, od kojih je 80 odsto stranih državljana i to najviše sa Bliskog Istoka. Pored sprečavanja ilegalnih prelazaka, zaplenjena je i velika količina narkotika, nakita, akcizne robe, oružja i municije.

Povratnici

Većina povratnika iz EU su Romi. U periodu od 2000. do 2008. godine vraćeno je više od 20.000 ljudi. Države članice EU podstiču dobrovoljni povratak kroz davanje finansijske pomoći. Uprkos tome, 30 odsto povratnika ponovo pokušava da se vrati u zemlje Zapadne Evrope.

Sve ovo zahteva pojačan rad granične policije, obučenosť i saradnju sa susednim državama. Zbog toga je u decembru 2010. godine potpisan Memorandum o saradnji pograničnih policija na međunarodnim aerodromima. Dokument su potpisali su policije Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Albanije i Makedonije. Cilj je bolja razmena informacija graničnih policija na šest međunarodnih aerodroma. Saradnja na zapadnom Balkanu, ali i sa EU, bi bila usmerena na suzbijanje prekograničnog kriminala, ilegalnih migracija, zloupotrebe putnih isprava, kao i bržeg vraćanja ilegalnih migranata u zemlje porekla.

EU je podržala potpisivanje memoranduma. To je istakao Vinsent Dežer, ambasador Delegacije EU u Srbiji. Prema njemu „cilj dokumenta je da se osposobe granične policije kako bi se uspešno borile sa organizovanim kriminalom, terorizmom i ilegalnim migracijama“. On je podsetio da je zabeležen značajan broj ilegalnih migranata iz Srbije i Makedonije ka državama članicama EU, ističući da EK podstiče ove države, ali i ostale zemlje regiona, da tome stanu na put.

Na potpisivanju Memoranduma o saradnji (RTS.rs)

Memorandum je potpisan u okviru projekta „Uspostavljanje mreže graničnih policija između

aerodroma glavnih gradova zemalja članica MARRI inicijative“. Podršku su pružili Švajcarska federalna kancelarija za migracije i FRONTEX. Srbija će u aprilu ove godine preuzeti jednogodišnje predse-davanje MARRI.

Datum: 23. januar 2011.

Autorka: Nevenka Gobeljić, stažistkinja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Linkovi: Politika.rs, RTV.rs, RTS.rs, MUP

SRBIJA**Analize i procene**

Kratka retrospektiva policije u Srbiji: dva veka postojanja, deset godina reformi

U januaru 2011. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova proslavilo je dva veka postojanja. U narednim redovima osvrćemo se na nastanak, ličnosti, uspehe i dileme razvoja policije u Srbiji.

„Dugi“ 19. vek u Srbiji i prvi „popečitelji“

Holm Zundhausen, nemački profesor istorije, u pravu je kada u svojoj knjizi „Istorija Srbije od 19. do 21. veka“ kaže da je za Srbiju 19. vek bio „dug“. Sigurno da je jedan od osnovnih razloga izgradnja nacionalne države i osnovnih elemenata političkog sistema. Proces je započet 18. februara 1804. U tom kontekstu potrebno je pratiti nastanak policije u Srbiji.

Sedam godina kasnije na skupštini ustaničkih starešina u Beogradu Praviteljstvujući sovjet je restrukturiran. Jedan od šest popečitelja novog Praviteljstvujućeg sovjeta narodnog bio je Jakov Nenadović, nadležan za unutrašnje poslove. Sve popečitelje imenovao je Karađorđe Petrović. Prvi „ministar policije“ bio je vojvoda iz Prvog srpskog ustanka. Ipak, poznatiji ministar unutrašnjih dela iz 19. veka je Ilija Garašanin ili „Balkanski Bizmark“,

kako ga je nazvao Dejvid Mekenzi, američki profesor istorije. Poznat je po Programu spoljne i nacionalne politike Srbije na kraju 1844. godine. I danas „Načertanije“ izaziva akademske rasprave.

Jakov Nenadović, prvi ministar unutrašnjih poslova

Ministarstvo vojno je razdvojeno od Ministarstva unutrašnjih poslova Zakonom o ustrojstvu Centralne državne uprave od 22. marta 1862. godine. Te iste godine, žandarmerija (zadužena za javni red i mir u Beogradu) suprostavila se turskoj vojsci kod Čukur-česme, upravo na mestu gde je Ivica Dačić, sadašnji ministar unutrašnjih poslova, položio venac povodom proslave dva veka policije.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kraljevine SHS formirano je 7. decembra 1918. godine. U tadašnjem Beogradu na sto građana postojao je jedan žandar. Pored toga, u okviru Odeljenja za državnu zaštitu radilo je stotinak policijskih inspektora. Dugi 19. vek bio je karakterističan po stalnim organizacionim i pravnim izmenama funkcionisanja policije i žandarmerije. To je i bilo logično, s obzirom na

politička dešavanja i česte promene vlasti u Srbiji – od Karađorđevića, preko Obrenovića do ustavo-branitelja, ali i pojavom prvih političkih stranaka.

Milicija

Povereništvo unutrašnjih poslova preraslo je 7. marta 1945. godine u Ministarstvo unutrašnjih poslova, dok je 17. decembra 1946. godine usvojen Zakon o Narodnoj miliciji. Skraćenica „SUP“, koju i danas građani koriste i predstavlja jednu od prvih asocijacija na policiju, a naročito za izdavanje ličnih dokumenta, nastala je još 1953. godine. Tada su formirani republički i savezni sekretarijat za unutrašnje poslove, a Narodna milicija dobila je svoju prvu službenu uniformu. Trinaest godina kasnije, ostala je samo milicija bez „narodne“. Novim Osnovnim zakonom o unutrašnjim poslovima iz 1966. godine stvaraju su Služba javne, koja je zadužena za unutrašnje poslove, i Služba državne bezbednosti u čiji delokrug poslova su bili obaveštajni poslovi (nekadašnja OZNA i UDBA).

Značka pogranične policije u SFRJ

Zakonom o unutrašnjim poslovima iz 1996. godine Srbija je dobila „policija“, ali su službe i dalje bile pod jednim „krovom“. To je promenjeno tek 2005. godine, novim Zakonom o policiji. Devedesete godine su primer sistemskog kršenja ljudskih prava građana Srbije. Još uvek je potrebno utvrditi činjenice o ulozi policije na Kosovu i Metohiji 1999. godine. U tom kontekstu potrebno je pomenuti presuda, koja se očekuje krajem februara, Vlastimiru Đorđeviću, bivšem načelniku Resora javne bezbednosti i pomoćniku ministra policije kog optužnica tereti za prisilno premeštanje, deportacije, ubistva i progon Albanaca sa Kosova. Suđenje pred Haškim sudom započeto je 2009. godine.

Stvaranje policije po „evropskim“ standardima

Proces reforme policije je započet nakon demokratskih promena u Srbiji u oktobru 2000. godine. Ipak, reforma je u prvim godinama bila nemoguća s obzirom na strukturu novoformirane vlade. Učestvovalo je 19 stranaka. Pored toga, nije postojao definitivni raskid sa prethodnim režimom. Najveći pomak načinjen je razdvajanjem državne bezbednosti na Ministarstvo unutrašnjih poslova i Bezbednosno-informativnu agenciju. Donošenjem novog Zakona o policiji, ali i prvog izveštaja o napretku Evropske komisije (EK) 2005. godine uticaj EU na proces reforme policije je pojačan. To se najviše videlo posle 2007. godine, nakon pristupanja Bugarske i Rumunije, a naročito s početkom sprovođenja „mape puta“ u procesu vizne liberalizacije.

Sadašnji cilj procesa razvoja Ministarstva unutrašnjih poslova do 2016. godine je da postane pouzdan partner i oslonac evropskih integracija. Uticaj uslovljavanja EU na proces reforme policije u proteklih nekoliko godina vođen je porukom „ako želiš nešto da dobiješ, moraš nešto i da daš“. Nameće se pitanje kojim tokom i kakvom brzinom bi se proces reforme policije odvijao bez direktnog uticaja „Brisela“. Da li bi se Strategija razvoja MUP 2011-2016 usvojila da nije u Izveštaju o napretku Evropske komisije iz 2009. godine izričito naglašeno

„neadekvatno strateško planiranje i definisanje prioriteta“?

Proslava dva veka postojanja policije u Srbiji u Sava centru (RTS.rs)

Proces reforme policije u Srbiji ide pozitivnim tokom. Ne postoji sistemsko kršenje ljudskih prava građana; pojačana je regionalna i međunarodna policijska saradnja; radi se na povećanju poverenja građana u policiju. Ipak, decentralizacija policije je i dalje nerešena dilema. Jedan od predstavnika na javnoj raspravi u Beogradu povodom donošenja Strategije razvoja MUP rekao je da su Srbiji potrebne još „metropolitan police“ u Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu.

Drugi izazov je sigurno upravljanje ljudskim resursima sa ograničenim resursima. To pitanje dobija naročito na značaju zbog najave, a kasnije i ispunjenja obećanja o štrajku policijskih službenika.

Datum: 8. februar 2011.

Autor: Saša Đorđević, istraživač, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

„Još uvek ne postoji“ – Akcioni plan za sprovođenje Strategije zaštite podataka o ličnosti

Koalicija za slobodu pristupa informacijama reagovala je [otvorenim pismom](#) Vladi Republike

Srbije na činjenicu da još uvek nije donesen akcioni plan Strategije zaštite podataka o ličnosti, iako je to trebalo da se uradi u roku od 90 dana nakon objavljivanja [Strategije](#).

Na koji način zaštititi pravo na privatnost?
([Projectwizards.net](#))

Podsetimo, Vlada je 16. avgusta 2010. godine usvojila Strategiju zaštite podataka o ličnosti. U tekstu strategije navodi se da je neophodno usklađivanje domaćih propisa sa propisima EU. Pored toga, veliki problem je nepostojanje pravnog okvira, izričitog zakonskog osnova ili u krajnjem slučaju saglasnosti lica čiji se podaci obrađuju u mnogobrojnim evidencijama, od kojih su neke javno dostupne.

Ovakvom tipu podataka barata oko 350.000 subjekata, od kojih većina ima po nekoliko zbirki ili bazi podataka o ličnosti što čini da se ukupan broj evidencija ovakvog tipa procenjuje na oko milion. Strategija donosi niz mera za obračunavanje sa ovim problemom, a između ostalog predviđa i akcioni plan za sprovođenje dotične strategije sa definisanim aktivnostima, očekivanim efektima, nosiocima konkretnih zadataka i rokovima za izvršenje istih, koji će Vlada doneti u roku od 90

dana od objavljivanja Strategije. Predviđeni rok je uveliko prošao.

Koalicija za slobodu pristupa informacijama je mreža 19 organizacija civilnog društva koje su svojim dosadašnjim radom prepoznatljive u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava.

Koalicija u pismu izražava zabrinutost povodom neusvajanja akcionog plana, kao ni formiranja bilo kakve radne grupe koja bi se ovim pitanjem bavila. Neophodno je da se konkretizuje sprovođenje strategije i preciznije definišu konkretni zadaci, kao i nosioci, rokovi i sredstva za njihovo izvršenje, istakla je Koalicija. Pored svega, Vlada nije usvojila uredbu kojom bi se regulisao način arhiviranja i mere zaštite podataka koji se odnose na nacionalnu pripadnost, rasu, pol, jezik, veroispovest, pripadnost političkoj stranci, sindikalno članstvo, zdravstveno stanje, primanje, socijalne pomoći, žrtvu nasilja, osudu za krivično delo i seksualni život — što je takođe bilo predviđeno Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Datum: 26. januar 2011.

Autor: Ivan Maksimović, istraživač, Centar za mir i razvoj demokratije.

SRBIJA

Zanimljivosti

Vlada uskoro raspravlja o novom kolektivnom ugovoru sa policijskim službenicima

Okončano je kolektivno pregovaranje sa dva reprezentativna policijska sindikata (Policijskim sindikatom Srbije i Nezavisnim sindikatom policije) u Srbiji. Po rečima Vesne Nikolić, načelnice Odeljenja za opšte pravne poslove u Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP), Vlada Srbije bi trebalo uskoro da usvoji kolektivni ugovor koji je kvalitetan i primenljiv akt. Tim ugovorom će policijski službe-

nici ostvariti sva prava iz radnog odnosa čime će se znatno poboljšati socijalni i ekonomski status policijskih službenika, rekla je Nikolićeva na panel diskusiji „Građanin u uniformi: policijski sindikati i uloga u očuvanju bezbednosti građana“ u organizaciji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i Beogradskog centra za ljudska prava.

Panel diskusija o „građaninu u uniformi“

Policijski sindikat Srbije je 18. januara poslao nacrt teksta kolektivnog ugovora Vladi Republike Srbije. U narednim danima to bi trebalo da učini i Nezavisni sindikat policije, tako da uskoro očekujemo usvajanje kolektivnog ugovora, rekao je Veljko Mijailović, predsednik Policijskog sindikata Srbije.

Po rečima Mijailovića, proces kolektivnog pregovaranja sa MUP je „pionirski poduhvat“ s obzirom da šesdeset godina nije bilo sindikalnog dijaloga. U kolektivnom pregovaranju i dogovaranju neophodno je da se sve strane nađu na „pola puta“, sa ciljem pronalaženja konsenzusa. Kolektivni ugovor bi trebalo da adekvatno, ali i realno odgovori na probleme zarada, naknada i drugih primanja; zaštite na radu; rešavanju stambenih potreba, zaštita prava zaposlenih i uslova za rad sindikata, istakao je Mijailović.

Marko Milošević, istraživač BCBP, govorio je o zaštiti „uzbunjivača“ ili „duvača u pištaljku“ u policiji. Policajac koji otkriva informacije iz domena svog rada koje ukazuju na nezakonitosti i nepravna postupanja organa, odnosno funkcionera organa javne vlasti ne sme da bude pozvan na odgovornost, istakao je Milošević. Njihovom zaštitom

ojačava se položaj javnih službenika, u našem slučaju, policijskih službenika, ali i pojačava transparentnost organa javne vlasti – policije, zaključio je Milošević.

O svakodnevnim problemima policijskog rada govorio je Pavle Heđesi, predsednik Izvršnog odbora Nezavisnog policijskog sindikata Srbije. Postoje sedam grupa problema u radu policijskog službenika, istakao je Heđesi. Potrebno je rešiti probleme radne diskriminacije u policiji, kao i uvesti stalnu edukaciju policijskih službenika. Briga države o policiji i njenim zaposlenima bi trebalo da se poveća. U poslednjih nekoliko nedelja, po rečima Heđesija, desilo se samoubistvo koleginice u Barajevu, kao i kolege u Prokuplju. Pri tome, potrebno je otvoreno razgovorati o korupciji u policiji i pronaći adekvatna rešenja. Heđesi je rekao da je „mešanje politike“ u rad policije i dalje velika.

Izlagачi na panel diskusiji: Bogoljub Milosavljević, Vesna Nikolić, Veljko Mijailović, Marko Milošević i Pavle Heđesi

O konceptu „građanina u uniformi“ govorio je Bogoljub Milosavljević, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union. Koncept je nastao u Velikoj Britaniji i primenjuje se i u vojsci i policiji. Cilj je podsticanje socijalizacije zaposlenih u sektoru bezbednosti i ostvarivanje bolje komunikacije sa zajednicom i građanima. Usvajanjem koncepta „građanina u uniformi“ u nacrtu Strategije razvoja MUP od 2011. do 2014. godini čini se dodatni napor da policijski službenici ostvare svoja prava i slobode kao i ostali građani.

Organizaciju panel diskusije omogućili su Misija OEBS u Srbiji, ambasada Kraljevine Holandije u Srbiji i Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF). Rasprava je deo aktivnosti druge godine sprovođenja projekta „Podsticanje uključivanja civilnog društva u reformu policije u Srbiji“.

Datum: 31. januar 2011.

Izveštaj sa diskusije: Beogradski centar za bezbednosnu politiku i Beogradski centar za ljudska prava

PREDSTAVLJAMO

Publikacije

Istaživanje o stavovima pripadnika kriminalističke policije o demokratskoj reformi policije

Zekavica, R., 2010. Stavovi pripadnika kriminalističke policije PU Beograd o najznačajnijim pitanjima demokratske reforme policije – rezultati istraživanja. *Bezbednost*. 2(10). str. 41-73.

U radu se iznose i analiziraju rezultati dobijeni u istraživanju stavova pripadnika kriminalističke policije PU za Grad Beograd o najznačajnijim pitanjima demokratske reforme policije u Srbiji – odnos policije prema pravu i zakonskim ograničenjima policijske delatnosti i njihovom uticaju na efikasnost policijskog posla, kao i stavovi o zakonskim rešenjima koja regulišu primenu onih ovlašćenja policije koja su od najvećeg značaja za zaštitu ljudskih prava i sloboda građana.

Uzorak je obuhvatio 250 ispitanika iz svih 16 policijskih stanica i 12 odeljenja kriminalističke policije u sedištu Uprave, u periodu septembar–oktobar 2009. godine. Istraživanjem je tako

postignuta adekvatna prostorna pokrivenost i reprezentativan uzorak (25%).

Da li smatrate da svi građani, bez obzira na njihovu pripadnost (rasnu, polnu ili etničku), ili opredeljenje (versko, seksualno, političko) zaslužuju jednak tretman prilikom primene zakona?

Ponuđeni odgovori	Broj ispitanika koji su dali odgovor	%
Slažem se	242	97.5
Ne slažem se	6	2.5
Ukupno	248	100

Osim pomenutih, istraživanje je obuhvatilo i stavove ispitanika o neophodnosti pravne, ali i ostalih oblika kontrole policije i drugim pitanjima. Stav ispitanika prema pojedinim pitanjima demokratske reforme policije je u potpunosti zadovoljavajući, posebno njihovo uverenje da bi građani morali i trebali da budu osnovni predmet zaštite. Izneti mišljenja prema pravu uopšte, odnosno prema onim zakonskim rešenjima koja regulišu brojna policijska ovlašćenja i njihovu primenu u praksi ukazuju na značajan stepen animoziteta ispitanika, odnosno uverenje da pravo i ograničenja koje pravo podrazumeva u demokratskom društvu i vladavini prava, mogu negativno da utiču na efikasnost policije u oblasti suzbijanja kriminaliteta.

Da li smatrate da striktno pridržavanje zakona prilikom obavljanja policijskih zadataka može policiji da veže ruke i onemogućuje da svoj posao odradi efikasno i kako bi trebalo?

Ponuđeni odgovori	Broj ispitanika koji su dali odgovor	%
Slažem se	142	57.5
Ne slažem se	105	42.5
Ukupno	247	100

Kada je reč o zakonskim rešenjima koja regulišu pojedina policijska ovlašćenja, može se uočiti da ispitanici smatraju ranija zakonska rešenja više

adekvatnim od onih koja se trenutno primenjuju (to posebno važi za meru zadržavanja osumnjičenog lica i njeno vremensko trajanje). Takođe se može uočiti visok stepen nepoverenja prema mehanizima spoljašnje kontrole policije i uverenje da su unutrašnji oblici kontrole dovoljni.

Tekst je dostupan na sledećem [linku](#).

Pred vama je Bilten o pitanjima unutrašnjih poslova Evropske unije i Srbije koji je rezultat zajedničkog rada dve organizacije — Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i Beogradskog centra za ljudska prava. Bilten je deo aktivnosti projekta „Podsticanje uključivanja civilnog društva u reformu policije u Srbiji“. Objavljen je uz podršku Misije OEBS u Srbiji, ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji i Ženevskog centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF).

Ukoliko želite da se prijavite ili odjavite sa mejling liste biltena pošaljite e-mejl na sasadjordjevic@ccmr-bg.org.

Urednik:

Saša Đorđević (sasadjordjevic@ccmr-bg.org)

Recenzent:

Sonja Stojanović (sonjastojanovic@ccmr-bg.org)

Saradnici:

Jelena Kajganović (jkajganovic@hotmail.com)

Nevena Manojlović (nevenamanojlovic@yahoo.com)

Nevenka Gobeljić (ngobeljic@yahoo.com)

Sandra Vučić (sandra.vucic@gmail.com)

Ivan Maksimović (caa@caa.org.rs)

Jan Litavski (jlitavski@gmail.com)

Predrag Petrović (predragpetrovic@ccmr-bg.org)

Žarko Marković (zarko@bgcentar.org.rs)

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

www.ccmr-bg.org | www.bezbednost.org

Beogradski centar za ljudska prava

www.bgcentar.org.rs

Misija OEBS u Srbiji

www.osce.org/serbia/

Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga

www.dcaf.ch